

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området *SE0530207 Kättesjö mossar*

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 - områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat- direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och natur- typer, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska under- lätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skydds- beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillstånds- plikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Therese Ericsson

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0530207 Kättesjö mossar

Kommun: Tranemo

Områdets totala areal: 437,7 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-06-09

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Privat.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2004-04-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

3260 - Mindre vattendrag

7110 - Högmossar

7140 - Öppna mossar och kärr

91D0 - Skogsbevuxen myr

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Att bevara ett förhållandevis stort och orört mossekomplex med dess ingående naturtyper och dess förutsättningar för växt- och djurarter som är knutna till dessa våtmarksmiljöer. Vidare är det prioriterat att bevara ett mindre vattendrag (Västerån) med flytbladsvegetation med hög grad av naturlighet.

Motivering: Ett för regionen representativt mossekomplex med värdefulla våtmarksmiljöer av olika karaktär. Myren har en karaktäristisk mossevegetation och är av betydelse för ett flertal fågelarter, t.ex enkelbekasin, grönbena, trana, storspov, ljunpipare och tjäder. Myren är lokalt påverkad av äldre ingrepp i de perifera delarna, men sett till sin helhet förhållandevis orörd.

Myren har högsta naturvärdesklass enligt länets våtmarksinventering samt finns med i den nationella Myrskyddsplanen, där Sveriges mest skyddsvärda myrar finns beskrivna. Västerån är ett representativt exempel på naturtypen mindre vattendrag med flytbladsvegetation. Vattendraget har hög grad av naturlighet, med en naturlig flödesregim, opåverkade stränder och svämplan och en karaktäristisk flytbladsvegetation.

Prioriterade åtgärder: Skydda området hydrologi mot dränering, vattenreglering, torvtäkt, våtmarkskalkning och annan verksamhet som kan påverka hydrologi och hydrokemi negativt. Säkerställa att skogbevuxna myrar tillåts att utvecklas fritt (undantaget igenväxningsvegetation) och att skyddszoner längs våtmarkerna tas för att minimera risken för negativ påverkan på myrmarken och vattendraget. Fortsatt kalkning av Västerån är också prioriterat för att motverka vattendragets försurning.

Beskrivning av området

Kättesjö mossar är ett stort mossekomplex som ligger cirka 3 kilometer nordost om Grimsås i Tranemo kommun. Mossekomplexet består av flera välutvecklade mossar, högmossarna Kättesjö västra och östra mosse dominerar komplexet. Här finns stora öppna mosseplanen med rikligt med bågformiga tuvsträng- och höljestrukturer. Mossarna som ansluter till Kättesjö östra och västra mosse är betydligt mindre och till stor del glest bevuxna med tall. Mossarna kantas till stor del av laggkärr av varierande storlek, vissa av dem har dock dikats ut. Mellan Kättesjö västra mosse och de norrom liggande mossarna finns ett större parti med fattigkärr, här finns även en mindre bäck (Spångabäcken). Mossekomplexet avvattnas i norr delvis via Spångabäcken och ett par andra mindre bäckar till Lagmanshagasjön och delvis till Västerån, vilken rinner åt sydost för att slutligen mynna i Norra Gussjö. Västerån är ett förhållandevis opåverkat mindre vattendrag med flytbladsvegetation som meandrar genom områdets nordöstra del. Utmed Västerån finns opåverkade stränder och kärrmader.

Mossekomplexet har högsta naturvärdesklass enligt länets våtmarksinventering samt finns med i den nationella Myrskyddsplanen, där Sveriges mest skyddsvärda myrar finns beskrivna. Hela området omfattas också av riksintresse för naturvård.

Vad kan påverka negativt

Sammanfattningsvis kan nedanstående verksamheter påverka utpekade naturtyper negativt:

- All form av markavvattning eller annan verksamhet som kan orsaka en negativ påverkan på naturtypernas naturliga hydrologi och hydrokemi. Exempel på ingrepp är dikning, körskador, torvtäkt, omfattande avverkningar och byggande av vägar.
- Alla åtgärder/verksamheter som påverkar Västeråns naturliga vattenflöde, vilket i sin tur även kan medföra vandringshinder för fisk och översvämning eller torrläggning av strandzoner.
- Skogsbruksaktiviteter som t.ex. föryngringsavverkning, gallring eller röjning i utpekade naturtyper. Även avverkning i direkt anslutning till utpekade naturtyper kan ha en negativ påverkan på dess naturvärden. Undantaget avverkning/röjning av eventuell igenväxningsvegetation som uppkommit på grund av mänsklig påverkan.
- All form av exploatering, t.ex. bebyggelse, dammar, vindkraftverk och vägar kan skada naturtypernas naturvärde, antingen som en direkt effekt eller indirekt genom anläggningsarbetet.
- Terrängkörning (t.ex. körning med fyrhjuling) i eller i anslutning till utpekade naturtyper kan innebära risk för skador på naturvärden på såväl mark som vatten.
- Spridning av kalk, aska, gödningsämnen eller andra substanser kan medföra negativa förändringar på hydrologi, hydrokemi och naturtypernas typiska arter. Kalkning av försurade vattendrag har dock en positiv effekt, men får inte utföras i form av våtmarkskalkning på de skyddsvärda myrarna i området.
- Kvävenedfall vilket kan orsaka igenväxning med buskar och träd i de öppna våtmarkerna.
- Försurande luftföroreningar orsakar försurning av vattendrag och kan även medföra negativ påverkan på myr och skogsmark.

Se även ytterligare beskrivningar av negativ påverkan för respektive naturtyp.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).
- Förbud mot markavvattning gäller i hela länet, vidare gäller tillstånds- respektive koncessionplikten för torvtäkt. För skyddsdikning efter avverkning eller vid föryngringsavverkning gäller anmälningsplikt. Här har Skogsstyrelsen en viktig uppgift att ger råd om försiktighetsåtgärder i anslutning till områdets våtmarker.
- Tillstånd krävs för utsättning av fisk.
- Området är riksintresse för naturvård (NRO 14178 Kättesjömossarna). Beslutat 2000-02-07.

Prioriterade bevarandeåtgärder:

- Att bevara och förstärka myrarnas naturliga hydrologi och hydrokemi och därmed förutsättningarna för dess typiska arter. Gamla diken som påverkar myrarnas hydrologi eller hydrokemi bör inte rensas. Vidare är det önskvärt att utreda hur stor påverkan befintliga diken har på myrarna och omgivande marker, för att därefter se om åtgärder kan utföras för att förbättra myrarnas hydrologi.
- Att bibehålla Västeråns naturliga flödesregim.
- Fortsatt kalkning uppströms för att åtgärda försurningen i Västerån.
- Att säkerställa att skogbevuxen myr, otillgängliga myrholmar och skyddande kantzoner längs myr inte avverkas. På de ställen där skogbruk bedrivs intill myr och vattendrag är det viktigt med väl planerad hänsyn för att undvika eventuell påverkan på myren/vattendraget och dess arter. Om en kantzon med skog kan hållas intakt mot myren minskar påverkan i form av exempelvis läckage av näringsämnen och miljögifter (exempelvis kvicksilver), dränering av myr och strandzoner och grumling av vattendrag.

Kättesjö mossar är med i Myrskyddsplan för Sverige. Myrskyddsplanens syfte är att de mest värdefulla myrarna i Sverige ska få ett långsiktigt skydd, vilket också överensstämmer med länets regionala miljömål. Länsstyrelsens strategi är att det skyddsarbete som var påbörjat år 2014 ska vara slutfört år 2020. För Kättesjö mossar har arbetet att ge myren ett långsiktigt skydd ännu inte inletts (avser läget år 2015).

Att upprätta ett långsiktigt skydd kan ske på flera sätt. Upprättande av formellt områdesskydd kan ske genom bildande av naturreservat, biotopskyddsområden eller naturvårdsavtal. Gröna skogsbruksplaner, skogscertifiering eller frivilliga avsättningar kan också vara ändamålsenliga bevarandeåtgärder för skogsfastigheter med, eller i anslutning till myr och vattendrag och därmed fungera som alternativ eller komplement till formellt områdesskydd. Skogsstyrelsen har en viktig roll och bör vid behov lämna råd eller förelägganden för att bl. a. säkra buffertzoner vid våtmarkerna samt för att undvika markskador som kan påverka hydrologi och hydrokemi och därmed även förutsättningarna för naturtypernas typiska arter.

Övriga bevarandeåtgärder:

- Underhåll av befintliga vägar som ligger inom eller angränsar till området bör ske med försiktighet för att minimera negativ påverkan på myren.
- I samband med jakt, uttag av vilt och underhållsåtgärder av befintliga jaktorn och dylika konstruktioner är det viktigt att tänka på att slitage av mark och vegetation undviks. Naturliga siktlinjer som kärrstråk bör t.ex. utnyttjas så långt möjligt.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

3260 - Mindre vattendrag

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 2,7 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I nordöstra delen av området, norr om Kättesjö östra mosse, kommer vattendraget Västerån in i området. Vattendraget kommer från Lagmanshagasjöns sydliga utlopp och meandrar sedan söder ut genom området cirka en kilometer innan det viker av åt sydöst och fortsätter där in i Jönköpings län för att slutligen mynna i Norra Gussjön.

Västerån är ett fint exempel på naturtypen mindre vattendrag av undertypen flytbladsvegetation. Ån är till största del lungflytande men det finns mindre sträckor med svagt stömmande och strömmande vatten. Vattendraget har ett naturligt svämplan och kantas till största del av öppna kärmader med inslag av enstaka eller mindre grupper av lövträd och buskar, främst björk och klibbal. Vattendraget är öppet och solbelyst. Bottensubstratet består främst av sand men det finns inslag av sträckor med grus och sten samt enstaka block.

Vid Lagmanshagasjöns utlopp finns ett naturligt vandringshinder med en fallhöjd på cirka 0,3 meter, vilket innebär att det endast uppstår vandringshinder vid extremt lågt vattenstånd. Vid Skogsfors (i Jönköpings län) har det funnits ett flertal vandringshinder i form av dammar och kraftverk. En gammal damm har dock rivits ut samt att det har byggts omlöp vid kvarvarande vandringshinder, vilket innebär att fisk och andra vattenlevande organismer kan röra sig fritt i hela vattendraget mellan Lagmanshagasjön och Norra Gussjön.

I övrigt är Västerån försurat och kalkning pågår för att motverka försurningen.

Västerån är tidigare inte inrapporterad som naturtyp för området, men inventering har visat att vattendraget uppfyller definitionen för naturtypen mindre vattendrag (3260). Länsstyrelsen kommer därför att föreslå tillägg av naturtypen vid nästa tillfälle för uppdateringar av landets Natura 2000-områden.

Naturtypen beskrivs generellt som små till medelstora naturliga vattendrag eller delar av vattendrag i flacka landskap samt i skogs- och bergslandskap. Vattendragen har naturliga variationer av vattenståndet och skiftande vattendynamik, med lugna till forsande sträckor som skapar en variation av strandmiljöer och bottnar med förutsättningar för hög biologisk mångfald. Vattendragen har en vegetation med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor. Strömordningen är vanligtvis mindre än 4 och/eller en årsmedelvattenföring lägre än 20 m³/s. Vattendragen bör i huvuddelen av sin sträckning inte vara avsevärt påverkat av eutrofiering, försurning eller fysisk påverkan (kontinuitet, hydrologi, markanvändning i närmiljö). Utöver en naturlig vattendynamik är det viktigt med naturliga omgivningar för att upprätthålla naturtypens livsmiljöer, vattenkvalitet och en naturlig näringsomsättning.

Naturtypen är känslig för förändringar av den naturliga flödesregimen, störningar av erosions- och sedimentationsprocesser, bruten konnektivitet i vattendraget, beskuggning och förändrad vattenkvalité.

Bevarandemål

Arealen 3260 Mindre vattendrag ska vara minst 2,7 hektar. Vattendraget ska ha en naturlig flödesdynamik och meandra genom området. Den hydrologiska regimen ska ha hög status med

avseende på kvalitetsfaktorn hydrologisk regim i vattendraget enligt HVFMS 2013:19. Vattendraget ska till största del vara solexponerat och kantas av öppna ostörda våtmarker och strandskogar utan mänskliga ingrepp, vilket motsvaras av att vattendragets morfologiska tillstånd ska ha hög status.

Vattendragets vattenkvalité ska vara god, varken försurat eller övergött. Detta motsvaras av att de kemiska kvalitetsfaktorerna för näringsämnen samt försurning lägst ska motsvara god status samt att de biologiska kvalitetsfaktorerna påväxt-kiselalger och bottenfauna uppnår minst god respektive hög status.

Antropogena vandringshinder ska saknas och fisk och andra vattenlevande organismer ska kunna röra sig fritt i vattendraget (både upp- och nedströms samt i sidled), vilket motsvaras av minst god status för kvalitetsfaktorn konnektivitet. Karaktäristiska och typiska arter av kärlväxter ska fläckvis förekomma rikligt i vattendraget.

(Samtliga kvalitetsfaktorer, parametrar och statusklassificeringar i bevarandemålet utgår från HVFMS 2013:19)

Negativ påverkan

De mest aktuella hoten utifrån områdets lokala förutsättningar bedöms vara:

- Markavvattning och skyddsdikning liksom körning med skogsmaskiner eller andra terrängfordon, som kan orsaka markskador, kan ge ökad avrinning och risk för erosion. Vidare kan den ökade avrinningen orsaka grumling och igenslamning av bottnar, läckage av näringsämnen och kvicksilver samt förändrad hydrologi i strandmiljön.
- Försämrade vattenkvalitet orsakad av antropogena, diffusa källor – försurning och miljögifter (inklusive metaller).
- Kalkning av omgivande stränder och våtmarker förändrar de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter.

Generellt hotas naturtypen även av följande verksamheter:

- Reglering av vattenföringen; Reglering kan orsaka störd flödesdynamik, fragmentering/ vandringshinder, överdämning av våtmarks- och strandområden, torrläggning av vattendragssträckor och/eller ändrade näringsförhållanden.
- Kanalisering, fördjupning och invallning för att förhindra översvämning. Minskade vattenståndsvariationer och jämnare flöde orsakar mer ensartade botten och strandmiljöer och minskar förutsättningarna för arter som är beroende av naturlig flödesdynamik.
- Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.
- Fiske som är ensidigt mot vissa arter eller som är för hårt i förhållande till vattendragets naturliga produktionsförmåga kan påverka konkurrensförhållanden och den naturliga artsammansättningen.
- Jordbruk; Upphörd hävd och/eller skogsplantering av strandnära ängar och mader ökar igenväxningstakten i strandzonen.
- Vattenuttag under lågflödesperioder innebär risk för uttorkning, förhöjda vattentemperaturer och syrgasbrist.
- Exploatering av strandområden är negativt för möjligheten att upprätthålla naturliga strandmiljöer.
- Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t ex avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet.
- Infrastrukturanläggningar; byggande, underhåll och trafik kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag. Broar och vägtrummor kan utgöra vandringshinder och vara flaskhalsar vid höga flöden (med risk för utspolning av vägbankar mm).

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för Västerån är icke gynnsamt, vilket beror på att vattendraget är försurat.

Försurningsproblemet motverkas till stor del genom kalkning och såväl bottenfauna- som kiselalgsundersökningar i vattenförekomsten visar att kalkningen upprätthåller god ekologi (kvalitetsfaktorerna uppnår hög respektive god status). Sett till de kemiska parametrarna för bedömningen av näringsämnen och försurning är statusen för näringsämnen hög medan parametern för försurning visar otillfredsställande status. I övrigt uppnås hög status vad gäller den hydrologiska regimen och vattendragets morfologiska förhållanden. Vidare råder fria vandringsvägar (god status för kvalitetsfaktorn konnektivitet) och förekomsten av flytblandsvegetation bedöms vara god. Sammanfattningsvis motsvarar vattendragets förhållanden i stor grad ett naturligt vattendrag.

7110 - Högmossar

Areal: 379 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 327,6 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Inom mossekomplexet har fyra av mossarna klassats som högmossar; Kättesjö östra mosse (excentrisk mosse), Kättesjö västra mosse (excentrisk mosse), Liagårdsmossen (platåmosse) och Spångängsmossen (platåmosse). Gemensamt för de fyra mossarna är att de har en tydlig välvning jämfört med sin omgivning, gränsdragningen mellan klassningen av högmosse och svagt välvd mosse är dock inte alltid så tydlig. De stora mossarna Kättesjö östra och västra mosse är något mer karaktäristiska för högmossar jämfört med de två mindre mossarna. Kättesjö östra och västra mosse domineras av två stora välva mosseytor som i huvudsak är öppna och har rikligt med bågformiga tuvsträng- och höljestrukturer. På vissa ställen finns välutvecklade laggpartier, några av dem har dock blivit utdikade. De stora mossarna kantas av mindre partier med skogbevuxen myr (tallmosse). Liagårdsmossen är till största del glest bevuxen med tall och här saknas tydliga strukturer av strängar och höljor. Tydliga strukturer sakas även vid Spångängsmossen. Den här mossen har dock ett mer öppet mosseplan, även om det förekommer inslag av tall även här. Spångängsmossens mosseplan omges av en randskog (skogbevuxen myr) av tall.

Vegetationen på mossarna är av fattig typ. Bland typiska arter finns arter som; kallgräs, vitag, rostvitmossa, flaggvitmossa, flytvitmossa och praktvitmossa. Bland typiska arter fågel förekommer exempelvis gulärta, storspov och ljunpipare.

Vad gäller mänsklig påverkan är de två större mossarna bitvis lokalt påverkade av äldre dikningar och torvtäkter för husbehov. På ett par ställen korsas myrarna av vägar, vägar finns även i angränsning till vissa sträckor av mossarna. Sett till mossarna som helhet är de dock förhållandevis orörda. De stora öppna mosseplanen ger känslan av vildmark och orördhet. På Liagårdsmossen finns spår efter en äldre torvtäkt på västra sidan, därtill finns några enstaka mindre diken i mossens ytterkanter. Spångängsmossen bedöms vara nästintill opåverkad, men även här finns några äldre diken i myrens ytterkanter.

Naturtypen högmossar beskrivs generellt som tydligt välvda mossar som utvecklat ett öppet eller trädklätt mosseplan, vanligtvis är krontäckningen mindre än 30 %. Hela den hydrologiska enheten inkluderas i habitatet, det vill säga mosseplanet, omgivande laggkärr samt randskog som ofta finns mellan mosseplanet och laggen. Gölar, höljor, strängar, tuvor, dråg, småvatten och vattenmosaiker kan förekomma i högmossekomplexet. Naturlig hydrologi och hydrokemi är viktigt för naturtypen, mindre äldre ingrepp som orsakat lokal störning kan ibland förekomma. Vegetationen ska spegla vad som är normalt för en hydrologiskt intakt mosse. Mosseplanets livsmiljöer är näringsfattiga med lågt pH och vegetationen karaktäriseras av ris och vitmossor. I laggkärren finns vanligtvis rikligt med starr och vitmossor. Randskogen och andra trädbevuxna delar har eller kan inom en snar framtid utveckla naturskogskaraktär i form av skiktat trädskikt ofta dominerat av tall, förekomst av gamla träd och död ved i olika former.

Naturtypen är känslig för igenväxning, förändrad hydrologi som t.ex förändringar i anslutande grundvattenförekomster och förändrad hydrokemi, ökad näringstillförsel och störning av myrens torvbildning samt fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen högmosse (7110) ska vara minst 327,6 ha. Naturtypen ska bestå av två excentriska mossar som domineras av öppna mosseplan (krontäckning < 30%), vilka till viss del ska

omges av randskog (tallmosse) samt partier med laggkärr. Det ska även finnas två platåmossar, vilka delvis är glest bevuxna med tall. Myren ska ha ostörd hydrologi och hydrokemin ska vara näringsfattig. Varken avvattnande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan ska finnas. Vegetationen på mosseplanet ska domineras av vitmossor. Torvbildning ska ske aktivt i myren. Högmossarnas karaktäristiska strukturer i form av ett öppet mosseplan, randskog och laggkärr ska bibehållas. Välutvecklade hydromorfologiska strukturer så som tuvor, strängar, hölJOR och gölar ska finnas på mosseplanet. Randskogen ska på sikt utveckla naturskogskaraktär. Här ska exempelvis finnas ett skiktat trädbestånd dominerat av tall med god förekomst av gamla träd och död ved i olika former. Myrarnas närmsta omgivning ska domineras av skog som får utvecklas fritt. Igenväxningsvegetation i form av täta vassbestånd och kraftiga uppslag av tall och glasbjörk ska inte finnas. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska arter för naturtypen, som exempelvis rostvitmossa, flaggvitmossa, flytvitmossa och praktvitmossa, ska förekomma allmänt-rikligt och inte minska.

Negativ påverkan

De mest aktuella hoten utifrån områdets lokala förutsättningar bedöms vara:

- Alla typer av ingrepp på eller i anslutning till myrkomplexet som påverkar vattenförhållandena i våtmarken kan ge negativa effekter på vegetation och torvbildning. Sådana ingrepp kan vara dikning, torvtäkt, omfattande avverkningar, byggande av vägar (omfattar även skogsbilvägar), järnvägar etc.
- Skogsbruk på eller i närområdet; avverkning av skogbevuxen myr förstör naturtypens naturliga strukturer, avverkning av fastmarksholmar och buffertzoner kan förändra hydrologi, lokalklimat och struktur i övergångszonen mellan myren och fast mark. Avverkning av närliggande fastmarksskog kan också orsaka läckage av näringsämnen och tungmetaller ut på myren. Indirekt kan skogsbruksåtgärderna påverka hydrologin negativt genom körskador. Rövning/avverkning av igenväxningsvegetation är inget hot mot myren förutsatt att den inte orsakar negativ påverkan på myrens hydrologi och hydrokemi.
- Terrängkörning (t.ex. körning med fyrhjuling) kan påverka myrens vegetationen och hydrologi negativt.
- Kvävedeposition kan skapa eutrofiering med negativa effekter i form av stora vegetationsförändringar i våtmarkerna. Ökad våtdeposition av kväve kan förändra näringsstatusen och artsammansättningen i fältskiktet med minskat antal vitmossor och ökad andel gräs, buskar och träd, det vill säga orsaka igenväxning.
- Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen ger drastiska förändringar av myrens vegetation. Motsvarande spridning av kemiska substanser i Natura 2000-områdets närhet kan också skada myrarna genom luftburen deposition eller tillrinnande vatten.
- Exploatering i form av nya anläggningar t.ex. vägar, vindkraftverk, kraftledningar och master kan förstöra eller skada områdets naturvärden, antingen som en direkt effekt eller genom själva anläggningsarbetet.
- Igenväxning av öppna mossar och kärr p.g.a. markavvattning, kvävedeposition m.m. kan innebära att proportionerna mellan olika arter förändras i botten- och fältskikt och att de öppna myrarna på sikt övergår till naturtypen Natura 2000-naturtypen skogbevuxen myr (91D0). En långsam förändring av öppna myrar till trädklädda ingår i myrarnas naturliga utveckling. De öppna myrarna har dock stor betydelse för ett flertal arter, däribland våtmarksfåglar som trana, gulärta, storspov och ljunpipare, det är därför viktigt att igenväxningen av de öppna myrarna inte påskyndas till följd av mänsklig påverkan.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är något oklart, men torde vara gynnsamt. Mossarna är lokalt påverkade av äldre ingrepp som mindre torvtäkter och diken samt några vägar, främst i de perifera delarna. Utifrån nuvarande kunskap bedöms befintliga ingrepp ha en marginell betydelse för mossarna som helhet. Det är dock önskvärt att inventera befintliga diken och bedöma deras avvattnande effekt samt eventuella möjligheter till att förbättra mossarnas hydrologi och att därefter fastställa mossarnas bevarandetillstånd.

7140 - Öppna mossar och kärr

Areal: 13 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 62,4 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Inom mossekomplexet finns flera ytor av öppna svagt välvda mossar och kärr. Ofta förekommer naturtypen i myrkomplexets ytterkanter eller mellan de större högmossarna. Gränsen mellan kärr och mosse är på flera ställen flytande eller mosaikartad. Det största partiet av sammanhängande öppna kärr finns kring Spångabäcken och Älvbäcksmaden. Kärrret vid Spångabäcken är rikt på orkidéer. Vissa år blommar här tusentals mossnycklar (något osäker artbestämning), även jungfrulin och slätterblomma har noterats i kärrret. Vissa av kärrpartierna består av större laggområden längs mossarnas ytterkanter. Tydliga hydromorfologiska strukturer som exempelvis tuvsträngar och höljor saknas eller förekommer i mycket begränsade delar.

Vegetationen är av fattig typ. Bland typiska arter finns arter som; kallgräs, vitag, rostvitmossa, flaggvitmossa, flytvitmossa och praktvitmossa. Bland typiska fåglar förekommer exempelvis storspov och ljunpipare.

Vad gäller mänsklig påverkan är vissa delar lokalt påverkade av dikning och angränsande eller korsande väg. Sett till naturtypen som helhet saknar större delen av mossarna och kärren ingrepp.

Naturtypen är mycket varierad och omfattar fattiga till intermediära, öppna eller glest trädbevuxna myrar (< 30 % krontäckning). Hit hör plana eller svagt välvda mossar och tillhörande laggkärr, nordlig mosse, plana och sluttande kärr samt torvbildande mader (sumpkärr). Gungflyn, mjukmattor med mossrik vegetation som flyter på vatten eller lös gytta ingår även. Naturtypen indelas i två undertyper; svagt välvda mossar samt kärr och gungflyn. Naturlig hydrologi och hydrokemi är viktigt för naturtypen, mindre äldre ingrepp som orsakat lokal störning kan ibland förekomma. Vegetationen ska spegla vad som är normalt för en hydrologiskt intakt myr. Vanligtvis utvecklas myrarna genom naturlig succession, men vissa kan vara präglade av långvarig hävd och bör om möjligt fortsätta slåttas eller betas. Naturtypen är den vanligaste våtmarkstypen i Sverige.

Naturtypen är känslig för igenväxning, förändrad hydrologi som t.ex förändringar i anslutande grundvattenförekomster och förändrad hydrokemi, ökad näringstillförsel och störning av myrens torvbildning samt fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av öppna mossar och kärr (7140) ska vara minst 62,4 hektar. Naturtypen ska domineras av en stor svagt välvd mosse med ett stort öppet mosseplan samt mindre partier laggkärr med fattig vegetation. Övergången mellan mosse och kärr kan vara flytande eller mosaikartad. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Hydrokemin ska vara näringsfattig utan betydande antropogen påverkan. Torvbildning ska ske aktivt i myren. Bottenskiktet ska domineras av vitmossor, men inslag av brunmossor kan förekomma. Våtmarken ska vara öppna (< 30 % täckningsgrad), endast mindre grupper av träd och buskar ska förekomma. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma. Följande strukturer ska förekomma; fastmatta, mjukmatta, tuvor och diffusa strängar. Övergången till skogbevuxen myr och angränsande skogsmark kan vara flytande. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma.

Förekomsten av typiska arter ska vara allmän-riklig. Exempel på typiska arter som ska förekomma och föryngra sig i området är kallgräs, vitag, rostvitmossa, flaggvitmossa, flytvitmossa, praktvitmossa, storspov och ljunpipare. De öppna mosseytorna ska erbjuda goda förutsättningar för häckande och spelande fåglar.

Negativ påverkan

Se "vad kan påverka negativt" för högmossar (7110).

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är något oklart, men torde vara gynnsamt. Mossarna är lokalt påverkade av äldre ingrepp som mindre torvtäkter och diken samt några vägar, främst i de perifera delarna. Utifrån nuvarande kunskap bedöms befintliga ingrepp ha en marginell betydelse för myrarna som helhet. Det är dock önskvärt att inventera befintliga diken och bedöma deras avvattande effekt samt eventuella möjligheter till att förbättra myrarnas hydrologi och att därefter fastställa bevarandetillståndet.

91D0 - Skogsbevuxen myr

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 26,5 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Skogsbevuxen myr förekommer delvis i kanterna av högmossarna (7110) samt insprängt mellan partier av öppna svagt välvda mossor och kärr (7140). Övergången mellan öppen och skogsbevuxen myr sker ofta gradvis. Det vanligaste trädslaget på myrarna är tall. I den skogsbevuxna myren väster om Älvbäcksmaden finns en större spelplats för tjäder, sannolikt en av de mest kända i kommunen. Kvaliteten på de skogsbevuxna myrarna i området varierar, vissa är påverkade av äldre dikning och torvtäkt. Vissa bestånd kan vara påverkade av skogsbruk. Kunskapen om de skogsbevuxna myrarna är generellt låg i området och skulle behöva inventeras närmare.

Naturtypen skogsbevuxen myr är tidigare inte inrapporterad som naturtyp för området, men granskning av naturtypsdefinitionerna har visat att flertalet av de skogsbevuxna myrarna i området ska klassas som naturtyp. Länsstyrelsen kommer därför att föreslå tillägg av naturtypen vid nästa tillfälle för uppdateringar av landets Natura 2000-områden.

Naturtypen beskrivs generellt som myrar som är bevuxna med barr-, bland- eller lövskog. Krontäckningen skall vara 30-100%. Samtliga tallmossor räknas till denna typ, medan de skogsbevuxna kärren får ha en krontäckning på högst 70 %. Vid tätare krontäckning räknas de till sumpskog. Skogen på myrarna ska vara eller i snar framtid kunna utveckla naturskogskaraktär med en varierad åldersfördelning, förekomst av gamla träd och död ved. Vegetationen domineras av bl.a. glasbjörk, tall, gran, ris, starr och vitmossarter. Skogen ska formas av naturliga störningsprocesser. Naturlig hydrologi och hydrokemi är viktigt för naturtypen, mindre äldre ingrepp som orsakat lokal störning av myren kan ibland förekomma. Skogsbevuxna myrar finns både som delar i större våtmarkskomplex men kan även vara friliggande myrar. Skogsbevuxna myrar som ingår i högmossor och aapamyror räknas inte in i arealen för skogsbevuxenmyr utan till respektive naturtypskomplex.

Naturtypen är känslig för faktorer som stör den skogliga kontinuiteten och den naturliga dynamiken. Den är också känslig för förändringar i hydrologin som t.ex. förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen skogsbevuxen myr (91D0) ska vara minst 26,5 hektar. Den skogsbevuxna myren ska förekomma som randskog till mossen samt i anslutning till fastmarksholmarna i myren. Myrens hydrologi ska vara ostörd. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Torvbildning ska ske aktivt i myren. Småskaliga naturliga processer, t.ex. åldrande, avdöende och omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, stormfällning, översvämningar eller brand ska påverka skogens dynamik och struktur. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat och präglas i huvudsak av tall. Strukturerna gamla träd ska förekomma allmänt-rikligt och död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar ska ha allmänt-rikligt förekomst. Främmande trädarter (exempelvis contorta) ska inte finnas. Vegetationen ska vara karaktäristisk för naturtypen och typiska arter och karaktärsarter ska inte minska. Populationer av typiska och karaktäristiska arter bland fåglar, kärlväxter och mossor ska förekomma allmänt och de ska föryngra sig.

Negativ påverkan

Se "vad kan påverka negativt" för högmossar (7110).

Bevarandetillstånd

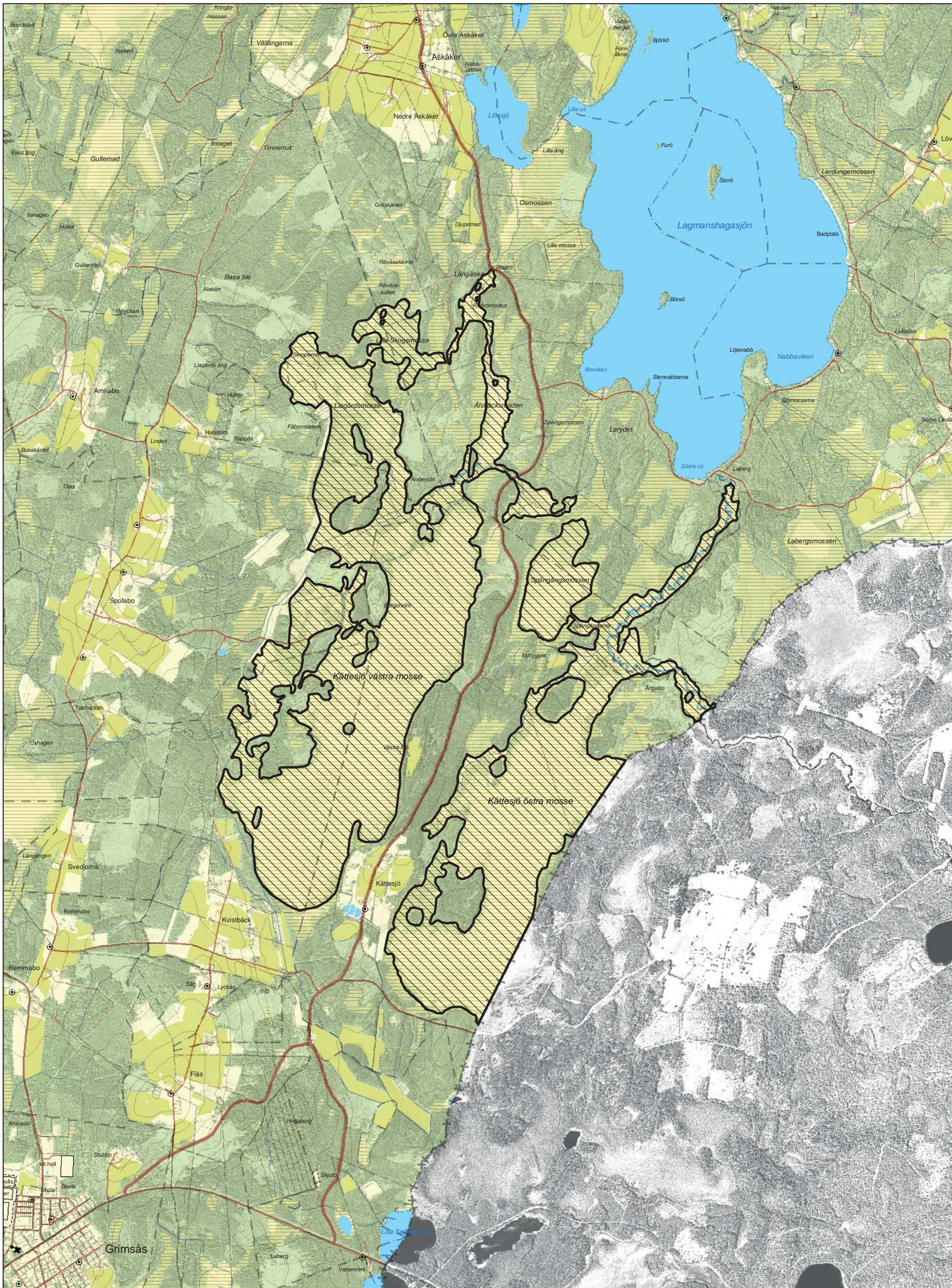
Bevarandetillståndet för de skogbevuxna myrarna är något oklart, sannolikt är det inte gynnsamt. Myrarna är delvis påverkade av äldre ingrepp som mindre torvtäkter och diken samt några vägar. Vissa bestånd kan även vara påverkade av skogsbruk. Kompletterade inventering krävs för att fastställa bevarandetillståndet samt för att kartlägga eventuella åtgärdsbehov.

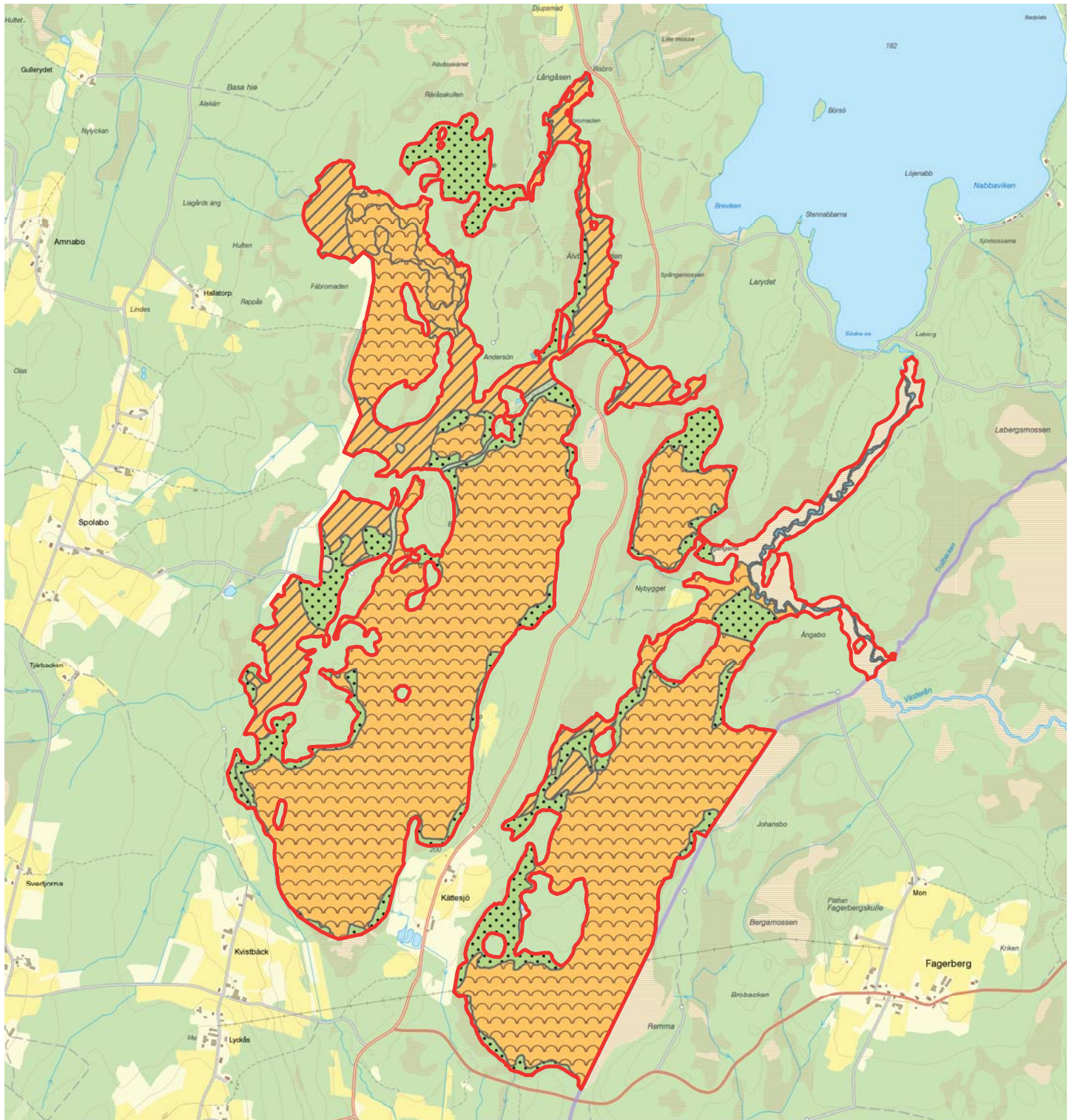
Dokumentation

- Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2016-03-09.
- Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1976: Natur i Älvsborgs län.
- Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1983: Våtmarker, Ulricehamns och Tranemo kommuner.
- Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1993: Våtmarker i Älvsborgs län. Länsstyrelsen i Älvsborgs län. Rapport 1993:6.
- Länsstyrelsen Västra Götaland. 2008. NRO 14178 Kättesjömossarna . Värdebeskrivning riksintresse för naturvård Västra Götalands län, beslut 2000-02-07, uppdaterat 2008-01-16.
- Naturvårdsverket 1994: Myrskyddsplan för Sverige.
- Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000/. 2016-01.
- VISS. Vatteninformationssystem Sverige. Västerån: Norra Gussjö-Lagmanshagasjön. Vattenförekomst SE637765-137092. www.viss.lansstyrelsen.se. 2016-03-09.

Bilagor

- Bilaga 1. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
- Bilaga 2. Natura 2000-naturtypskarta

Natura 2000-naturtypskarta, Kättesjö mossar SE0530207 Tranemo kommun

- Natura 2000
Habitatdirektivet (SCI)
- 3260 - Mindre
vattendrag
- 7110 - Högmossar,
Högmossar öppna
mosseplan
- 7140 - Öppna mossar
och kärr
- 9740 - Skogbevuxen
myr

**De delarna av Kättesjö östra mosse som ligger
i Jönköpings län ingår i Natura 2000-området
Kättesjö mossar (östra) SE0310804.**